

6D070700 – «Тау-кен ісі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD)
дәрежесін алу үшін ұсынылған

Рабатұлы Мұхаммедрахымның
диссертациялық жұмысына рецензенттің
ШІКІРІ

Рецензияға ұсынылған Рабатұлы М. диссертациялық жұмысы көмір қабаттарынан метан газының бөлінуін қарқындатуға арналған.

Диссертация кіріспеден, 4 бөлімнен және қорытындыдан, 124 беттен тұратын баспа мәтінінен тұрады, оның ішінде 94 сурет, 23 кесте, әдебиеттер тізімі және қосымшалар.

Автордың жұмысында келесі міндеттер кешені орындалған:

- бірінші бөлімде - көмір кен орындарында метан өндірумен айналысатын елдерде көмір қабаттарынан метан алу көлемдеріне, олардың қорлары мен алу технологияларына талдау жүргізілген;

- екінші бөлімде - көмір кен орындарының тау-кен геологиялық параметрлерін және метан алу үшін көмір қабаттарының метан коллекторларының сипаттамаларын зерттелген;

- үшінші бөлімде - тұз қышқылының әртүрлі концентрацияларының әсері кезінде көмір қабатынан метанның бөліну дәрежесін бағаланған.

- төртінші бөлімде - көлбеу бағытта бұрғылауды қолдана отырып, көмір қабаттарынан метан алуды күшейту технологиясын жасалған. Көлбеу-бағытталған және тік ұңғымалардың жобалық шешімдерін салыстырмалы талданған.

Зерттеу әдістемесі. Жұмыстың мақсатына жету және зерттеу мәселелерін шешу үшін зертханалық жағдайда тәжірибелік әдістер қолданылды, содан кейін математикалық өңдеу жүргізілді.

Қорғауға шығарылатын негізгі ғылыми қағидалар:

- метанды алу үдерісінің басталу уақытының тұз қышқылының концентрациясына тәуелділігі кубтық регрессия түрінде болады;

- саз қабығының еру жылдамдығына және коррозиялық белсенділікке әсер ететін тұз қышқылының жұмыс концентрациясы анықталды.

Жұмыстың ғылыми жаңалығы саз қабығының бұзылу уақытының тұз қышқылының пайыздық мөлшеріне тәуелділігінің сипатын анықтау және өткізгіштігін жақсарту арқылы газ беруді орта есеппен 17-19% - ға арттыратын эмпирикалық көрсеткіштерді алу болып табылады.

Жұмыстың практикалық маңыздылығы-көмір қабаттарынан газ бөлінуін күшейту технологиясын жасау.

Ғылыми жағдайлардың, тұжырымдар мен ұсыныстардың негізділігі мен деректілігі теориялық зерттеу нәтижелерінің ғылыми тәжірибелік мәліметтермен жеткілікті жинақтылығымен расталады.

ЕСКЕРТУЛЕР МЕН ҰСЫНЫСТАР:

1. 4-бөлімде ұсынылатын технологиясын толықтырып жазу керек.

2. Диссертациялық келтіріліген терминологияларды нақтылау қажет.

Жоғарыда баяндалғандарды ескере отырып, Рабатұлы Мұхаммедрахымның диссертациялық жұмысы өзекті, аяқталған зерттеу болып табылады, теориялық және тәжірибелік құндылығы бар, «Ғылыми дәреже беру тәртібі жөніндегі ережедегі» диссертацияларға қойылатын талаптарға сәйкес келеді деп есептеймін және қорғауға ұсынамын.

«Индастриал
Энерджи Альянс ЖШС»
инженер технолог, Т.Р.К.

Атыгаев Р.К.